

94(5)

KNIHA PRVNÍ

ÚVOD (kap. 1–23)

Důležitost této války (1). Poměry v Řecku od nejstarších dob (2–8). Trojská válka (9–11). Stabilizace obyvateľstva. Námořní plavba a první války (12–15). Tyrantie. Perské války: Sparta a Athény (16–19). Metody historického zkoumání a dějepisectví (20–22). Význam peloponnéské války, její příčiny a bezprostřední podnět (23).

ZÁKROK ATHÉN VE VÁLCE MEZI KORINTEM A KERKYROU (kap. 24–66)

Vnitřní rozpory v Epidamnu, intervence Kerkyry a Korinta, válka mezi nimi. Porážka korintského loďstva, obsazení Epidamnu Kerkyřany (24 až 30). Přípravy Korinta k nové válce, snaha obou stran o získání athénské pomoci. Řeč kerkyrských vyslanců před athénským sněmem, odpověď vyslanců korintských (31–43). Athénané pošlou Kerkyře pomoc. Námořní bitva u Sybot (44–55). Potědaiia a jiná města na Chalkidice se odtrhnou od Athén. Vítězství Athénanů v bitvě na šíji a obležení Potēdaije (56–66).

SHROMÁŽDĚNÍ SPOJENCŮ VE SPARTĚ (kap. 67–88)

Řeč vyslanců korintských (68–70), athénských (71–78), krále Archidama (79–85) a efora Sthenelaida (86). Lakedaimonský sněm je pro válku s Athénami (87–88).

RŮST ATHÉNSKÉ MOCI OD BITVY U MYKALY (kap. 89–118)

Dobytí Šestú Athénany: Obavy Spartanů. Themistokles a jeho zásluhy o upevnění Athén a Peiraiea (89–93). Pausanias odvolán; vedení války proti Persanům přechází na Athénany (94–97). Dobytí Éiony, Skyru a Naxu. Vztah Athénanů ke spojencům (98–100). Třetí messénská válka. Megarčané se přidají k Athénanům (101–103). Athénané vyšlou výpravu do Egypta a válčí s Aiginou a s Korintem (104–106). Stavba dlouhých zdí. Spartané v Boiótii. Bitva u Tanagry (107–108). Porážka Athénanů v Egyptě (109–110). Athénská výprava proti Kypru a na Euboiu (111–114). Třicetiletý mír (115). Potlačení odboje Samu proti Athénám. Sparta zneklidněna mocí Athén (116–118).

PELOPONNÉSKÝ SPOLEK SE ROZHODNE PRO VÁLKU (kap. 119–146)

Shromáždění spojenců ve Spartě (119). Řeč korintských vyslanců (120–124). Všichni spojenci se rozhodnou pro válku (125). Příběh Kylónův (126–127). Pausanias (128–134). Konec Themistokleova života (135–138). Nové požadavky Lakedaimonanů odmítnuty Athénany na základě Perikleovy řeči (139–146).

Státní a vědecká knihovna
Praha
1911 353

6. 06. 2025

2025 5260

Translation © Václav Bahnik – heirs, 1977
ISBN: 978-80-88630-23-4

1 Athéňan Thukydidés popsal válku mezi Peloponnesany a Athéňany, jak ji spolu vedli, a začal hned při jejím vypuknutí, protože předvídal, že bude velká, že všech dosavadních nejdůležitější. Usuzoval tak z toho, že válečné přípravy obou stran dosáhly v každém ohledu vrcholu, a viděl, jak se ostatní řecký svět přidává k jednomu nebo druhým, někteří okamžitě, jiní to měli v úmyslu.

Je to vskutku největší ořes, jaký zažili Řekové a část barbarů, ba skoro by se dalo říci větší lidstva. Pro velký časový odstup nebylo možné zjistit něco bezpečného o událostech předcházejících tuto válku a ještě starších, avšak pokud mohu soudit na základě svědectví, jež jsem prozkoumal co nejdál do minulosti a jež se mi zdají věrohodná, myslím, že nedošlo k ničemu mimořádnému ani z hlediska vojenského, ani jiného.

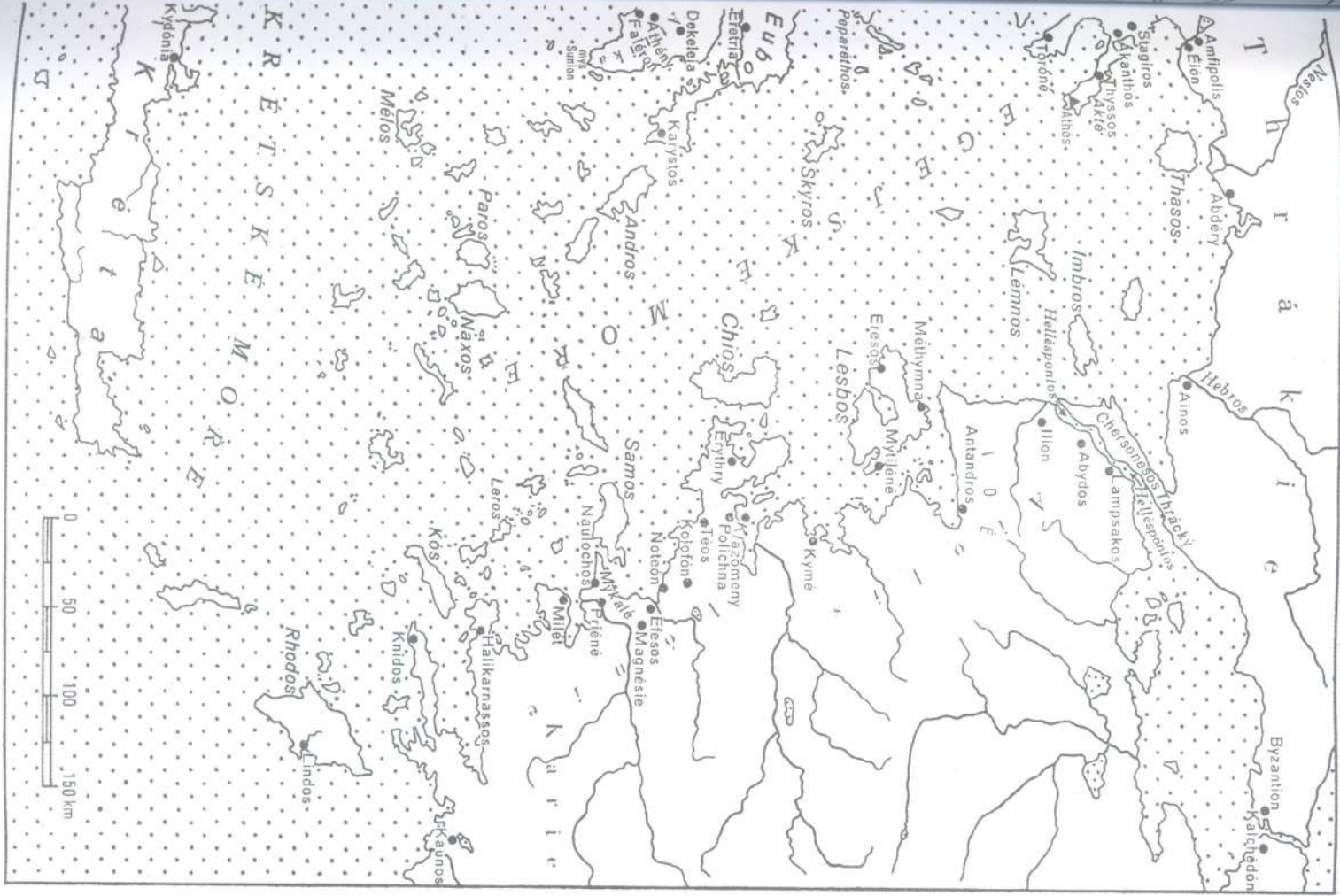
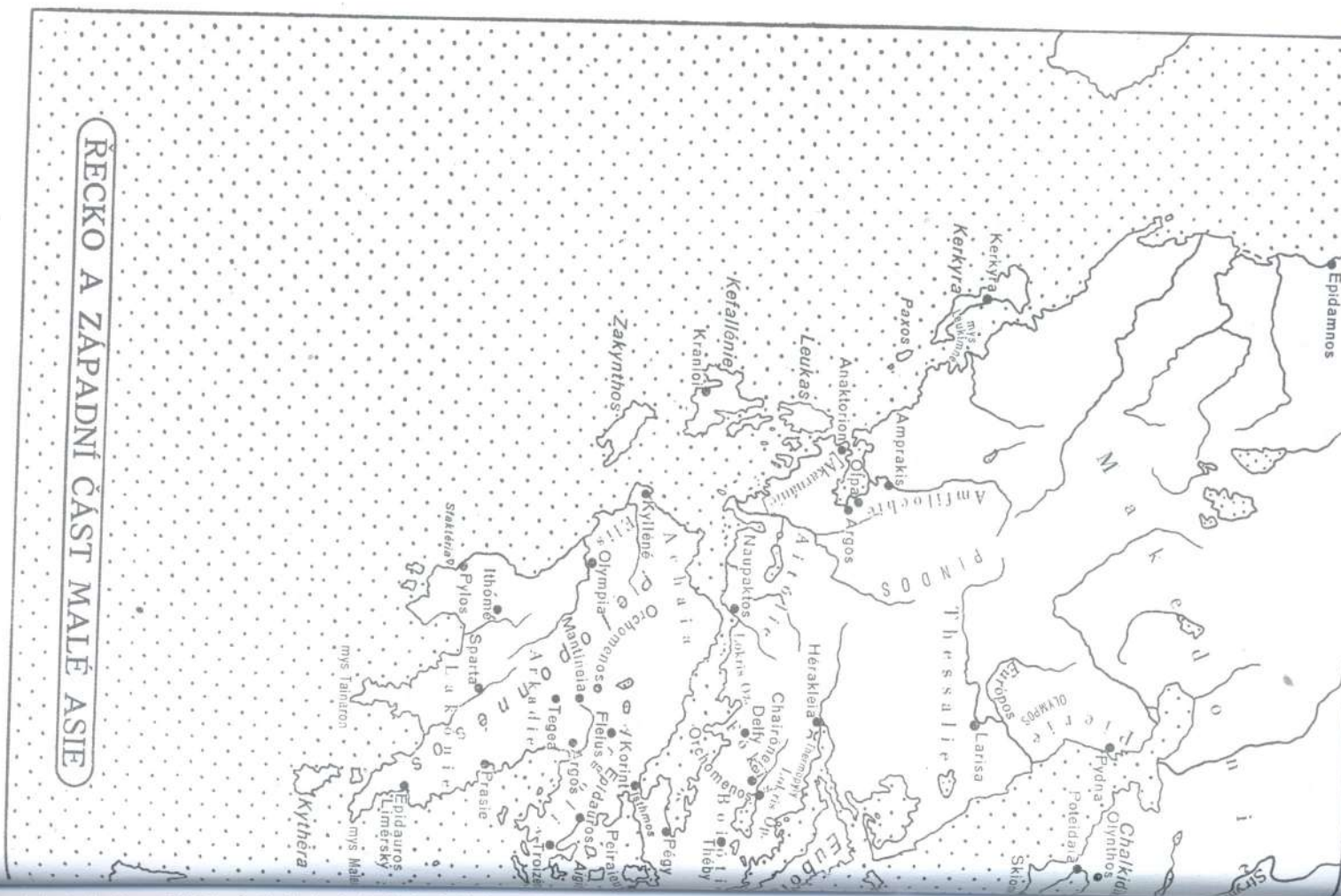
2 Je totiž jasné, že to, čemu se dnes říká Řecko, nebylo kdysi trvale osídleno, ale že zde v dřívějších dobách docházelo k stěhování a každý národ snadno opouštěl svou zem, donucen k tomu národem početnějším. Nebyl obchod, vzájemný styk nebyl bezpečný ani po zemi, ani po moři, každý bral ze své země tolik užítku, kolik bylo třeba k obživě, neměli však žádné zásoby ani nesázeli stromy, protože se nevědělo, kdy někdo jiný přijde a okrade je, zvlášť když neměli žádné hrady; věřili, že potravu potřebnou na jeden den najdou kdekoli, a proto nebylo pro ně těžké měnit sídlo; z těchto důvodů také nebyli silní velikosti měst ani jinými věcmi schopnými zajistit je. Zejména na nejlepší půdě se obyvatele stále střídalo – to se týká kraje zvaného dnes Thesálie, Boiótie, velké části Peloponnésu s výjimkou Arkádie, z ostatního území těch míst, která jsou neúrodnější. Když totiž úrodnost půdy pomohla jednomu nebo druhým k větší moci, docházelo mezi nimi ke sporům, které se stávaly příčinou jejich zkázy; a současně také byli pak víc vystaveni úkladům cizinců. Ovšem Atika se svou tenkou vrstvou ornice byla od nejdávnějších dob uchráněna podobných sporů a měla stále totéž obyvatelstvo. Významným dokladem pro mě tvrzení, že se ostatní kraje nevezmohly tolik jako Atika právě pro stále stěhování, je toto: z těch, kteří byli vyháněni z některé jiné části Řecka v důsledku války nebo vnitřních rozbrojů, právě ti nejmocnější přicházeli do Athén přesvědčení, že tam najdou nejbezpečnější útočiště, a když získali občanství, už od nejdávnějších dob přispívali k zvětšení počtu obyvatel města, takže Athéňané později posílali osadníky do Iónie, ježto jim Atika už nestačila.

3 Ne nejmenším důkazem slabosti dávných Řeků je pro mne také toto. Ukazuje se, že před trojskou válkou nepodniklo Řecko nic společně. Zdá se mi dokonce, že se tohoto jména pro celé území ještě neužívalo, ale že před Deukaliónovým synem Hellénem toto označení vůbec ani neexistovalo, nýbrž každý národ dal své jméno území, na němž bydlel, a největší rozšíření zajistili svému jménu Pelasgové. Když se pak Hellén a jeho synové stali mocnými ve Fthiótidě a jiní si je zvali na pomoc do svých měst, šifrovali se na základě těchto styků postupně i mezi nimi jméno Hellén, ovšem trvalo to dost dlouho, než převládlo u všech. Dosvědčuje to zejména Homér. Ten žil takovou dobu po trojské válce a nikde tak neříká všem, ale jen Achilleovým bojovníkům z Fthiótidy, kteří právě byli první Helény, kdežto ostatním říká ve svých eposech Danaové, Argejští a Achajové. Také neužil nikde slovo barbari, protože, jak se mi zdá, Helenové ještě nebyli sjednoceni v jediné jméno, které by bylo možno postavit proti označení „barbari“. Tak tedy ti, kteří postupně získali jméno Helenové, jedno město za druhým, podle toho, jak byli schopni vzájemně se dorozumět, až už nakonec byli všichni, nepodnikli před trojskou válkou nic společně, protože byli slabí a protože se vzájemně nesyřkali. Ale i k této výpravě se spojili jen proto, že už měli větší zkušenosti s námořní plavbou.

4 Mínós byl totiž první, o němž tradice tvrdí, že měl loďstvo a ovládal největší část dnešního Řeckého moře, panoval nad Kykladami a většinu z nich osídlil první, když vyhnal Kary, a dosadil tam své syny jako vládaře. Je také přirozené, že se všemožně snažil vymýtit námořní lupičství, aby se mu líp scházely daně.

5 Starí Řekové totiž a z barbarů ti, kteří byli usazeni na pobřeží pevniny nebo na ostrovech, dali se na loupežení, jakmile začali častěji plout přes moře a vzájemně se navštěvovat; jejich vůdci byli vždy ti nejobdivnější, kteří to dělali kvůli svému zisku a kvůli obživě pro slabé. Napadali obce, které neměly hrady a byly rozdělené v jednotlivé vesnice, plnili je a opatřovali si tím většímu svého živobytí. Taková činnost tenkrát ještě nepřinášela hanbu, spíš z ní plynulo i trochu slávy. Dokazují to ještě dnes některé národy na pevnině, pro které je tí přirozené úspěšně přátrství, a dávní básníci, kteří se všude bez výjimky ptají příplouvajících, zda jsou piráti, jako by dotazovaní nepovažovali takové jednání za nedůstojné

ŘECKO A ZÁPADNÍ ČÁST MALÉ ASIE

a tazatelé a ti, jimž záleželo na tom, aby se to dověděli, jako by to nekárali.

6 Avšak olupovali se vzájemně i na pevnině. Ještě dnes se v mnoha částech Řecka žije starým způsobem, například u Lokrů Ozolských, u Aitolů, Akarnanů a vůbec v těch končinách. U těchto pevninských národů se udržel z těchto pirátských dob zvyk chodit ozbrojen. Celé Řecko totiž nosilo zbraně, protože příblytky nebyly chráněny a cesty nebyly bezpečné, a tak si zvykli žít se zbraněmi jako barbari. Ony části Řecka, ve kterých se stále ještě takto žije, dosvědčují občeje kdysi společně všem.

První mezi nimi odložili zbraně Athéňané, a když se jejich způsob života uvolnil, začali žít ve větším přepychu. A není tomu tak dávno, co starší muži z vyšších kruhů přestali nosit na znamení zjemnělého života lehčé chitóny a upevňovat si uzal z vlasů sponou v podobě zlaté cikády. Odtud má také svůj původ, že se vlivem příbuzenství tento zvyk ještě dlouho udržel u starších Iónů, vždyť jsou s Athéňany příbuzní. První, kdo užíval prostý oděv, podobný dnešnímu, byli Lakeďalmoňané, a i jinak si u nich bohatí zvykli na způsob života velmi podobný způsobu života většiny. První se také ukazovali nazí, svlékali se na veřejnosti a natírali se před cvičením olejem. Kdysi i při olympijských hrách závodníci soutěžili s opaskem kolem ohanbí a neuplynulo ještě mnoho let od doby, kdy se s tím přestalo. Ještě dnes někteří barbari, zejména v Asii, vyhlásují souřeže v péšním zápase a v zápolení a atleti jsou při nich opásáni. I v mnohém jiném ohledu by se dalo poukázat na to, že dávní Řekové žili podobně jako dnešní barbari.

7 Ta města, která byla založena nejpозději, v době, kdy už byla rozvinuta námořní plavba, dovolojící získat větší majetek, byla stavěna s hradbami na samém břehu moře a zabírala šíje, aby mohla snáze obchodovat a aby měla víc síly proti sousedům. Naproti tomu starší města byla kvůli dlouhotrvajícímu pirátství zakládána dál od moře, ať už šlo o města na ostrovech, nebo na pevné zemi, neboť okrádala jak vzájemně jedno druhé, tak i jiná města, která stála blízko břehu, i když nebyla přímo u moře. Tato města jsou ještě dnes ve vnitrozemí.

8 V míře ne menší byli piráti i ostrované, Kárové a Foimicáné; ti totiž bydli na většině ostrovů. Doklad: Když Athéňané v této válce očisťovali

Délos a odstranili přitom všechny schránky s nebožtíky, kolik jich na ostrově bylo, ukázalo se, že víc než polovina jich byli Kárové, jak bylo možno poznat podle typu zbraní, které byly uloženy spolu s nimi, a podle způsobu, jimž ještě dnes Kárové pochovávají.

Když si Minos vybudoval loďstvo, styk po moři mezi jednotlivými národy se prohloubil (Minos osídlil totiž mnoho ostrovů, a kdykoli to učinil, vyhnal odamtud zločince) a ti, kteří bydli u moře, víc se věnovali získávání majetku, měli stálejší sídla a někteří z nich sevrhli své město hradbami, jak je přirozené u lidí, kteří zbohatli. Z touhy po zisku se slabší dávali do služeb silnějších a mocnější, kteří měli víc prostředků, si podmaňovali menší města. Krátce nato, když se takové poměry ustálily, vytáhli proti Troji.

9 Zdá se mi, že Agamemnón shromáždil onu výpravu spíš proto, že svou mocí překonal všechny své současníky, ne proto, že by se bývali Heleniní nápadníci cítili zavázáni přísahou danou Tyndareovi a kvůli ní se dali odvést do války. Ti, kteří shromáždili z ústního podání předků nejzaručenější zprávy o dějinách Peloponnésu, tvrdí, že si Pelops zajistil moc především díky velkému bohatství, s nímž přišel z Asie k lidem chudým, a dal zemi jméno, třebaže byl cizinec, a jeho potomci měli později ještě větší štěstí. Eurystheus před svou výpravou do Atiky svěřil Mykény a vládu Atreovi na základě příbuzenských svazků, neboť Atreus byl bratrem jeho matky (Atreus byl právě ve vyhnanství, neboť ho jeho otec vypověděl kvůli Chryseipově smrti); když se pak Eurystheus nevrátil, protože ho v Atice zabili Hérakleovci, ujal se Atreus vlády nad Mykénami a všim ostatním, co patřilo k Eurystheově říši, se souhlasem Mykénanů, kteří měli strach z Hérakleovců, i proto, že se zdál mocný a že lichotil lidu, a tak zajistil Pelopovcům větší moc, než měli Perseovci.

To všechno zdědil Agamemnón, současně byl také svým loďstvem silnější než ostatní, a tak podle mého názoru uskutečnil toto tažení spíš proto, že shromáždil účastníky zastrasováním, než že se mu tím chtěli zavděčit. Je přece zřejmé, že se účastnil s největším počtem lodí a další že poskytl Arkadům, jak dosvědčuje Homér; pokud její ovšem lze pokládat za hodnověrného. Když Homér mluví o odevzdání žezla, říká, že *vládl ostrovům mnohým a celého Argu byl pánem*. Nebyl by tedy mohl vládnout on, obyvatel pevniny, ostrovům, vyjímaje ty nejbližší (a těch nemohlo být

mnoho), kdyby nebyl měl lodstvo. I z této vojenské výpravy lze si učinit představu o tom, jaký byl stav věcí před ní.

10 Kdyby někdo vycházel z toho, že Mykény byly malé nebo že se některé z tehdejších měst zdá nyní bezvýznamné, a nevětil, že ono tažení bylo tak velké, za jaké je prohlásili básníci a jak o něm vypráví pověst, neopíral by se o nezvratný důkaz. Vždyť kdyby bylo město Lakedaimonůanů zpusťšeno a zachovaly se z něho jen chrámy a základy budov, myslím, že by po uplynutí dlouhé doby těžko potomci uvěřili, že jejich moc odpovídala jejich slávě, a přitom nad dvěma pětinaami Peloponnésu vládnou a na celém jsou vedoucí silou, stejně tak jako u mnoha spojenců mimo Peloponnésos. Protože však jejich město nebylo vybudováno jako jednotný celek ani nemá nákladné chrámy a jiné stavby, ale skládá se podle starého řeckého způsobu z více skupin domů, jakoby jednotlivých vesnic, mohlo by se zdát méně důležité. Kdyby naproti tomu stejný osud postihl Athény, tu by podle toho, jak se navenek jeví, vyvolávaly představu dvojnásobné moci, než ve skutečnosti mají. Je tedy třeba nebyť hned nedůvěřivý a nedívat se víc na vzhled měst než na jejich moc, ale považovat ono tažení za větší než všechna předcházející, i když menší, než jsou tažení nyníější. Jde ovšem o to, zda se má i zde věřit Homérově poezii, který – vždyť je to básník – pravděpodobně věc přikrasiuje; ale i když jeho údaje přijmeme, jeví se nám ona výprava menší. Uvedl, že z tisíce dvou set lodí loď boiotské měly po sto dvacet mužích, Filoktétovy po padesáti. Podle mého názoru chtěl tím ukázat na největší a nejmenší. O velikosti jiných se aspoň v seznamu lodí nezmínil. Ze všichni byli současně veslaři i bojovníky, to ukázal u loď Filoktétoových, neboť o všech veslařích mluví jako o lucšimcích.

Není pravděpodobné, že by tam bylo mnoho jiných cestujících, nepočítáme-li krále a jiné významné osobnosti, už proto ne, že měli plout přes moře se vším, co bylo nutné k vedení války; že loď nebyly kryté palubou, ale že byly zařizené jako za starých časů po pirátsku. Přihlídneme-li k průměru mezi loďmi největšími a nejmenšími, ukazuje se, že jich nevyplulo mnoho, vezmeme-li v úvahu, že je vysílalo celé Řecko.

11 Důvodem nebyl ani tak malý počet obyvatelstva jako nedostatek peněz. Pro potřeby se zásobováním přivedli tam menší vojsko, tak velké, jaké by se tam, jak doufali, mohlo ve válce užít z místních zdrojů. A když po svém příjezdu vyhráli bitvu (a o tom se nedá pochybovat, jinak

by přece nepostavili kolem svého tábora opevnění), ani potom, jak se zdá, nepoužili veskerou svou brannou moc, ale pro nedostatek potravin se dali do sedlacení na Chersonésu a do loupežení. Trojáné jim právě proto, že byli tak rozptýlení, odolávali v otevřeném boji po deset let, neboť byli vždy rovnocenní těm, kteří tam právě byli ponecháni. Kdyby byli přišli s dostatečnými zásobami potravin a kdyby byli všichni najednou, bez loupežení a obdělávání půdy, vedli bez přerušení válku, byli by je snadno přemohli v boji a Troju dobyli, vždyť i když byli rozptýlení, odolávali jim s tou částí, která byla právě po ruce, nebo by je byli oblehli a v kratším čase a s menší námahou by se byli Troje zmocnili. Avšak pro nedostatek peněz byla období předcházející slabá a i tyto události, slavnější než všechno, co bylo předtím podniknuto, se ukázaly ve skutečnosti méně významné než jejich pověst a než představa, která se o nich zaslouhou básníků vytvořila.

12 I po trojské válce docházelo v Řecku ke stěhování a zakládání nových sídel, takže nebylo dost klidu k rozvoji.

Pozdní návrat Řeků z Troje byl příčinou novot, ve městech docházelo často k vnitřním bojům, po nichž někteří odcházeli a zakládali nová města. Dnešní Boiótané se šedesát let po dobytí Troje, když je Thesalové vyhnali z Arny, nastěhovali do nyníější Boiótie, která se dříve nazývala zemi Kadmovou (už dříve byla ovšem v té zemi část Boiótanů a odtud také vytáhli k Ilíu), a Dórové osmdesát let po trojské válce dobyli pod vedením Hérakleovců Peloponnésos. Jen s potížemi a po dlouhé době se Řecko dočkalo trvalého klidu, už v něm nedocházelo k žádným násilným pohybům obyvatelstva, jen zakládalo osady. Tak například Athénané vyslali osadníky do Iónie a na mnoho ostrovů, kdežto v Itálii a na Sicílii založili většínu osad Peloponnésané a usadili se také v některých místech ostatního Řecka. Všechna tato místa byla však kolonizována až po trojské válce.

13 Jak se moc Řecka zvěšovala a jak se v něm bohatství hromadilo rychleji než předtím, obvykle ve městech současně se vzrůstem důchodů vznikaly tyraniidy (dív tam byly dědičné monarchie s přesně vymezenými výsadami). Řecko také stavělo lodstva a více se věnovalo moři. Tvrdí se, že Korintané první provozovali námořnictví způsobem nejbližším dnešním a v Korintě že byly poprvé v Řecku stavěny triéry. Je také známo,